

แนวทางส่งเสริมการปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ
APPROACHES FOR PROMOTION OF SUGARCANE PLANTATION IN AMPHOE
MUANG AMNATCHAROEN AMNATCHAROEN PROVINCE

อดุลย์ ครองเคหัง¹
 วินิต ชินสุวรรณ²

บทคัดย่อ

รายงานการศึกษาระดับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการปลูกอ้อย และกำหนดแนวทางส่งเสริมการปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

ผลการศึกษาพบว่า การปลูกอ้อยเพิ่มขึ้นเกษตรกรให้ความสำคัญกับ การมีโรงงานรับซื้ออ้อยที่แน่นอน มีสำนักงานและสถานที่รับซื้อ สะดวกในการติดต่อ อ้อยเป็นพืชที่ปลูกครั้งเดียวสามารถเก็บเกี่ยวได้หลายครั้ง การมีพนักงานส่งเสริมให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา การมีขั้นตอนในการสมัครเป็นชาวไร่ที่ถูกต้องไม่ซับซ้อน มีการซื้อขายตามประกาศราคาอ้อยขั้นต้นและราคาอ้อยขั้นสุดท้าย มีการให้ความรู้ในการปลูกอ้อย มีเงินให้กู้ยืมเพื่อเตรียมความพร้อมในการเก็บเกี่ยวและขนส่ง แนวทางส่งเสริมการปลูกอ้อยมี 2 โครงการได้แก่ โครงการในระยะสั้นและระยะยาว โครงการระยะสั้นได้แก่ 1)โครงการส่งเสริมปลูกอ้อยปลายฝน 2) โครงการบริหารจัดการไร่โดยผ่านผู้รับเหมา 3) โครงการพัฒนาชาวไร่ผ่านศูนย์เรียนรู้ และ 4) โครงการบริหารงานระบบผู้นำกลุ่มชาวไร่ ส่วนโครงการระยะยาวได้แก่ โครงการบริหารอ้อยผ่านสถานีขนถ่าย

คำสำคัญ: แนวทางส่งเสริมการปลูกอ้อย อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

Abstract

The objectives of this study were to determine factors affecting promotion of sugarcane plantation and to identify approaches for promotion of sugarcane plantation in Muang District, Amnat Charoen Province.

The results of the study indicated that the factors affecting promotion of sugarcane plantation were based on existence of mill with proper office and convenience in contact, multiple-harvested crop, consultable staff/agronomists, simple farm-contracting process, cane price assurances (both provisional and final prices), technical training support, and advance for harvest and transportation, respectively. There were supporting projects for both short and long terms. Short term supporting projects were 1) Late rainy season planting; 2) Farm management with contractors; 3) Learning Center for Farmers Development and 4) Farmer-group Leadership Program. Long term project was Management Through Transloading Stations.

Keywords: Direction; Extension; Planting; Mueang District Amnat Charoen Province

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่อยู่ 888/3 หมู่ 1 ตำบลบ้านทุ่ม อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โทรศัพท์ 081-708-2822
 E-mail: adulk@mitrphol.com

² รองศาสตราจารย์ ประจำวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกน้ำตาลทรายเป็นอันดับ 2 ของโลกในปีที่ผ่านมา และเป็นผู้ส่งออกอันดับหนึ่งของเอเชีย ประกอบกับอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายสามารถที่จะพัฒนาวิจัย เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มได้หลากหลายมากขึ้นทั้งทางด้านอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่นๆ เช่น อุตสาหกรรมพลังงาน เอทานอล ไฟฟ้า ธุรกิจทดแทนอื่นๆ มากมาย และตามนโยบายของภาครัฐที่สนับสนุนทั้งโครงการบริหารจัดการพื้นที่ภาคการเกษตร (Zoning) โครงการชลประทาน โครงการขยายกำลังการผลิตและอนุญาตให้สร้างโรงงานน้ำตาลทรายแห่งใหม่ในประเทศเพิ่มขึ้น จึงเป็นโอกาสให้ประเทศไทยสามารถเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในการส่งออกน้ำตาลได้ สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย จึงได้มีการอนุมัติตั้งโรงงานน้ำตาลในประเทศไทยเพิ่มขึ้น 12 แห่งทั่วประเทศในปี 2559 เพื่อให้มีปริมาณน้ำตาลเพียงพอต่อความต้องการน้ำตาลในตลาดโลก และภูมิภาคเอเชีย กลุ่มบริษัทน้ำตาลมิตรผลเป็นหนึ่งในบริษัทที่ได้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งโรงงานน้ำตาลที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ซึ่งจะเริ่มผลิตในปี 2561/2562 ด้วยกำลังหีบ 20,000 ตันต่อวัน แต่ปัจจุบันในอำเภอนี้ยังมีปริมาณอ้อยไม่เพียงพอต่อกำลังการผลิต

เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้มีการปลูกอ้อยเพิ่มขึ้นในพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ จึงได้ทำการศึกษาหาแนวทางส่งเสริมการปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกษตรกรในพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ให้มีเนื้อที่ปลูกอ้อยและปริมาณอ้อยเพียงพอต่อความต้องการผลิตอ้อยของโรงงานน้ำตาลกลุ่มบริษัทน้ำตาลมิตรผลที่จะมาตั้งในอำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญต่อไป จึงเป็นเหตุผลให้เกิดการศึกษาในครั้งนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ
2. เพื่อกำหนดแนวทางส่งเสริมการปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

วิธีดำเนินงาน

เพื่อให้การศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงกำหนดวิธีการศึกษาดังนี้

1. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

ทำการศึกษาโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 19,502 ครัวเรือน โดยการหาจำนวนประชากรตัวอย่าง ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% จากสูตรของทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณคือ 391.96 คนและใช้จำนวนประชากรในครัวเรือนเกษตรกรรม 1 ตัวอย่างเป็นจำนวนทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 20 เมษายน 2559 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2559

2. การกำหนดแนวทางส่งเสริมการปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

การกำหนดแนวทางการส่งเสริมปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นการนำผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ [1,2,3] มาวิเคราะห์ร่วมกับการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค (SWOT Analysis) [4] จากนั้นนำผลการวิเคราะห์

ข้อมูลในด้านต่างๆ มาประกอบกับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแล้วนำมากำหนดเป็นแนวทางส่งเสริมการปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

ผลการศึกษา

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมการปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในระดับมากในทุกด้าน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เกษตรกรให้ความสำคัญกับด้านช่องทางการจัดจำหน่ายสืบเนื่องจากมีโรงงานน้ำตาลมาตั้งในพื้นที่สะดวกในการติดต่อซื้อขาย รองลงมาเป็นด้านลักษณะทางกายภาพ คือต้องการมีสำนักงานและสถานที่รับซื้อสะดวกในการติดต่อ ในด้านผลิตภัณฑ์มีความต้องการปลูกอ้อย เพราะเป็นพืชที่ปลูกครั้งเดียวสามารถเก็บเกี่ยวได้หลายครั้ง เป็นการประหยัดต้นทุนในการปลูก ต้องการใช้น้ำน้อย ปลูกง่ายดูแลง่าย มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และสภาพอากาศในปัจจุบันที่มีฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล ด้านบุคลากร ให้ความสำคัญในเรื่อง การมีพนักงานกระจายในพื้นที่ เพื่อให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาในการปลูกอ้อย ด้านกระบวนการให้บริการ ให้ความสำคัญในเรื่อง การมีขั้นตอนการสมัครเป็นชาวไร่อ้อยที่ถูกต้องไม่ซับซ้อน มีระบบรับซื้อที่ดี ตรวจสอบได้ ด้านราคาให้ความสำคัญในเรื่อง อ้อยเป็นพืชที่มีพระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทรายมีความยุติธรรม ด้วยระบบการแบ่งปันผลประโยชน์ชาวไร่ 70% และโรงงาน 30% มีการซื้อขายขึ้นลงตามคุณภาพอ้อย ในด้านส่งเสริมการตลาด ให้ความสำคัญในเรื่อง มีการให้ความรู้ในการปลูกอ้อย มีเงินและปัจจัยในการผลิตให้ยืม และมีระบบผู้รับเหมาตั้งแต่ปลูกดูแลรักษาตลอดจนเก็บเกี่ยวผลผลิตเหมาะสมกับเกษตรกรชาวไร่รายใหม่ที่มีความต้องการปลูกอ้อย ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis ของพื้นที่เกษตรกรพบว่า จุดแข็ง (Strength) มีพื้นที่ตอนเป็นจำนวนมาก อ้อยปลูกครั้งเดียวสามารถเก็บเกี่ยวได้หลายครั้งและมีระบบการรับซื้อที่แน่นอน จุดอ่อน (Weakness) เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ในการปลูกอ้อย ขาดทุนทรัพย์และเครื่องมือในการปลูกอ้อย โอกาส (Opportunities) โรงงานขยายมากขึ้นและมีความต้องการวัตถุดิบอ้อยมากขึ้น อุปสรรค (Threats) มีการแย่งพื้นที่กับพืชอื่น เช่น ข้าว มันสำปะหลัง และยางพารา และมีการแข่งขันกับผู้สนับสนุนในพื้นที่

2. แนวทางส่งเสริมการปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ

โดยได้จัดทำโครงการเพื่อส่งเสริมการปลูกอ้อยจำนวน 5 โครงการ แยกเป็นโครงการระยะสั้น จำนวน 4 โครงการ และโครงการระยะยาวจำนวน 1 โครงการ ดังนี้

โครงการระยะสั้น

1. โครงการส่งเสริมปลูกอ้อยปลายฝน เพื่อเปิดชาวไร่คู่สัญญากับทางโรงงานและสร้างพันธู์อ้อยให้เพียงพอกับการขยายพื้นที่ปลูกอ้อยในปี 2560/61
2. โครงการบริหารจัดการไร่ โดยผ่านผู้รับเหมาเพื่อรวมกลุ่มบริหารจัดการไร่อ้อยให้ทันเวลาและเพื่อเตรียมแปลงรองรับรถตัดในการเก็บเกี่ยว
3. โครงการพัฒนาชาวไร่ ผ่านศูนย์เรียนรู้ เพื่อเป็นแหล่งพัฒนาองค์ความรู้ในการปลูกอ้อยให้กับชาวไร่ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชาวไร่อ้อยรายอื่นๆ เพื่อสามารถบริหารจัดการไร่อ้อยได้ถูกวิธี และเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น
4. โครงการบริหารงานระบบผู้นำกลุ่มชาวไร่ เพื่อบริหารจัดการชาวไร่รายเล็กให้ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น เพิ่มช่องทางการประสานข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิกในกลุ่ม และสามารถแก้ปัญหากิจกรรมต่างๆ ได้ทันเวลา

โครงการระยะยาว

โครงการระยะยาวได้แก่ โครงการบริหารอ้อยผ่านสถานีขนถ่าย เพื่อส่งเสริมการปลูกอ้อยของชาวไร่ รายเล็กรอบสถานีขนถ่าย เป็นการบริหารการเก็บเกี่ยวและขนส่งอ้อยเข้าสู่โรงงาน พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้แรงงาน ในครัวเรือน

สรุป

แนวทางส่งเสริมการปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภออำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ มี 2 โครงการได้แก่ โครงการในระยะสั้นและระยะยาว โครงการระยะสั้นได้แก่ 1)โครงการส่งเสริมปลูกอ้อยปลายฝน 2) โครงการบริหารจัดการ ไร่โดยผ่านผู้รับเหมา 3) โครงการพัฒนาชาวไร่ผ่านศูนย์เรียนรู้ 4) โครงการบริหารงานระบบผู้นำกลุ่มชาวไร่ ส่วนโครงการระยะยาวได้แก่ โครงการบริหารอ้อยผ่านสถานีขนถ่าย

โครงการทั้งระยะสั้นและระยะยาว เป็นแนวทางในการส่งเสริมปลูกอ้อยในพื้นที่อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ส่งผลให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจ ดังนี้ ด้านชาวไร่ 1) มีรายได้ในการประกอบอาชีพ 2) มีความมั่นคงมีสินทรัพย์มากขึ้นเช่น ที่ดิน บ้าน รถยนต์ 3) มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีครอบครัวที่อบอุ่น บุตรมีการศึกษาสูงขึ้น ในด้านชุมชน 1) เกิดการจ้างงานในชุมชน เช่น แรงงานภาคการเกษตรบุตรหลานทำงานใกล้บ้าน 2) ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ (ปราศจากชาวไร่) 3) มีการศึกษาที่ดีขึ้น ส่งผลให้เกิดการพัฒนา ชุมชนสีขาวห่างไกลจากยาเสพติด ในด้านโรงงาน 1) มีความมั่นคงทางด้านวัตถุดิบทั้งด้านปริมาณและคุณภาพอ้อย 2) ทำให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องได้ เช่น ธุรกิจพลังงาน ธุรกิจการขนส่ง ธุรกิจวัสดุทดแทน และด้านประเทศชาติ 1) เกิดการจ้างแรงงานมากขึ้น มีอาชีพที่ดี มีเงินหมุนเวียนมากขึ้น 2) มีความมั่นคงทางด้านอาหารและพลังงาน 3) มูลค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น จากการส่งออกสินค้าและเป็นผู้นำในอุตสาหกรรม

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ได้ ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของรองศาสตราจารย์ ดร. วินิต ชินสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระ ที่ให้ความกรุณาในการให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการจัดทำรายงาน การศึกษาอิสระฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางวิชาการ ทำให้ผู้ศึกษาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาค้นคว้าขอขอบคุณเกษตรกรชาวไร่ อำเภอเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ ในการตอบแบบสอบถามและขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านในวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการที่คอยให้ความช่วยเหลือในทุกๆ ด้าน รวมทั้งขอบคุณเพื่อนๆ ที่ช่วยสนับสนุนให้กำลังใจ

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณ บิดา มารดา และสมาชิกในครอบครัวทุกคน ที่เป็นกำลังใจ ที่สำคัญยิ่ง มีส่วนผลักดันให้เกิดความสำเร็จในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- [1] อมรรวรรณ รังกุล. (2557). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. ขอนแก่น: คลังนันทนาวิทยา.
- [2] อธิปัตติ นวรัตน์ ณ ออยุธยา. (2557). *การตลาดบริการแนวคิดและกลยุทธ์*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [3] ลิน พันธุ์ พิณิจ. (2544). *การส่งเสริมการเกษตร*. กรุงเทพฯ: อักษรพิทยา.
- [4] เอกชัย บุญยาธิษฐาน. (2553). *คู่มือวิเคราะห์ SWOT อย่างมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.